

Földes Károly: *Jajszó a pusztuló szórványokból.*
Keresztes Nagy Imre Könyvnyomdája, Aiud—
Nagyenyed, 1934.

Földes Károly

Szórványmisszió

Jaj-szó a pusztuló szórványból

Pusztulunk. Panaszkodni a világ nyomorúságáról, az életheletőséges megromlásáról. Sok a nyomorúság, sok a szenvedés, de a jó Isten ad drága alkalmakat, hogy enyhítsük fájdalmunkat. Ad munkatársakat, hogy könnyebb legyen terhünk. Ad megtartó erőt egyházunkban, Isten Igéjében, ad örök reménységet, hogy el ne vesszünk.

Vannak testvéreink, akiknek megvannak e világszerinti nyomorúságaik, de nincsen vigasztalójuk. Úgy élnek a nyomorúság tengerében, hogy minden pillanatban keresztülcsap felettük a hideg, ellenséges hullámhegy. Elszórva laknak idegen vallású, idegen nyelvű, idegen gondolkozású, sokszor ellenséges érzületű népek között. Nincs vigasztalójuk, nincs bátorítójuk, nincs tanácsadójuk. Nincs templomuk, temetőjük. Nincs, aki anyanyelvükön hirdetné nekik Isten üzenetét, Isten akaratát, Isten vigasztalását. Nincs lelkipásztoruk.

Testvérem! Te, akik mindennap elmehetsz templomba; Te, aki hallhatod anyanyelveden Isten igéjét – dobbanjon meg szíved és lelkiismereted azokért, akik szórványokon laknak; a mi árva, elhagyott, örvényben vergődő testvéreinkért.

Mit tettek eddig a szórványokért? Felosztották őket az anyaegyházközségek között. Ez a felosztás a legtöbb helyen nem vette figyelembe a földrajzi helyzetet, csak arra ügyelt, hogy a szórványok lélekszámával a kicsiny egyházközségek megkívánt lélekszámát kikerekítse. Így állott elő a mai lehetetlen állapot. Ha szórványaimat látogatom, erős egyházközségek mellett halad el utam, vagy rajtuk keresztül jutok oda. Az én anyaegyházközségem Mezőújlak (Delureni) Kolozs megyében, a Mezősége, a sármási járásban fekszik, szórványaim: Septér, Lompérd, Szentmihálytelke, Budatelke, Kecsed, Vizsolya, Nagycég, Kiscég. Ezek közül Nagycég szórványom Katonától 3 km., tőlem 26 km. Szentmihálytelket Újóstól 5 km., tőlem 14 km. Septér Örményestől 2 km., tőlem 5 km. Kiscég Sármástól 5 km., Kissármástól ½ km., tőlem 21 km.

Ez a beosztás világosan mutatja, hogy a szórványgondozás lehetőségeire nem figyeltünk. A szórvány halálra ítélt töredék volt.

Hogyan keletkeztek a szórványok? Népünk töredéke beköltözött idegen területre mint cseléd, gyári munkás, napszá-mos vagy iparos. Az ilyen szórványokon nincs történelmi múlt. Nincs templom. Nincs temető. Nincs gyökere népünknek. Vagy régi egyházaink néptelenedtek el háború veszedelmek, gazdasági nyomorúság, s a lelkigondozás hiánya miatt. Szórványaink nagyobb része történelmünk darabja, népünk temetője. Összeomlott templomok, hajdani papikertek, lege-

lővé változott temetők figyelmeztetnek bennünket mulasztásainkra, vétkeinkre.

Vannak egyházközségek, amelyek szórványszámba mennek. Megvan a történelmi múltjuk, sokszázéves templomuk, omladozó papilakásuk, kifizethetetlen adóhátralékuk, nyomorgó lelkészüik. De nincs gyülekezet. Az kipusztult, kihalt, elköltözött, beolvadt. Ilyen Mezőújlak, 11 család, 47 lélek. Még ma anyaegyházközség, de lehet, hogy rövidesen szórvánnyá lesz, és a hozzá beosztott 8 szórvánnyal együtt, a 92 család elvész idegen pásztorok idegen nyájában.

Bemutatom Mezőújlak történetét. Ez a története majdnem minden szórványunknak. Az események ugyanazok, csak a szereplők változnak. Ha látjuk a beteget, talán segíthetünk rajta.

Az egyház ládájában őrzünk egy 300 éves fehérselyemre arannyal hímzett terítőt. 1693-ból való kehelytakarón Ábrahám és Nyíró K. nevek olvashatók. 1746-ból való gr. Teleki Mihály és Teleki Sámuel adománylevele, melyben a papi földeket ajándékozza. 1766-ban Láposy Sámuel abroszt adományoz. Van egy aranyozott ezüstkehely, eredete ismeretlen. Egy aranyozott ezüst tallér 1718-ból Szelecskai István ajándéka.

Az anyakönyvek 1785-től vannak meg. Lelkészek voltak: 1795 előtt Márkosfalvi Mihály, 1795-től 1803-ig Szentgericzei Nagy Zsigmond, 1803-tól 1824-ig Tétsi Dániel, 1824-től 1826-ig Orbán György, 1828-tól

1866-ig Domahidi György, 1866-tól 1924-ig Lőrinczy Miklós. Mezőújlak kipusztult családai: Fileki, Rákosi, Talamin, Márkosfalvi, Kászoni, Benkő, Halász, Német, Győrfi, Szász, Halmi, Szarvadi, Szathmári, Balogh, Bojér, Bölknyi, Kerekes, Rigó, Horváth, Kovács, Szigethi, Lakatos családok. Az utós 100 év alatt Mezőújlakon és Sepkéren elrománosodott családok: a Szengericzey Nagy család. Nagy Zsigmond református lelkész nagyszámú utódai ezek. A helybeli román tanító Naghiu Nicolai dédunokája a református lelkésznek. A Török család. Ma Turcu a nevük. Római katolikus lelkész volt Török Dániel az 1700-as évek végén. Hogy megnősülhessen görögkatolikus pap lett. Cslájából sok román pap került ki. A Koncz családból való a Septéri görögkatolikus tanító. Septéri Lőrinczy Dénes tábornaszernagy leánya Lőrinczy Róza kitért, 1930-ban görögkatolikus lelkész temette el. Lőrinczy Róza leánya, Török Lujza konfirmált, ma Turcu Lucreția a neve. Fogarasi Alexandru Sebessy Árpád alispán unokája görögkatolikus cseléd. Domahidi György lelkész unokái Deac Iuon és Deac Danilă ma napszámosok. Nemes Constantin édesapja még négylovas hintón járt, a Bónis család temetőjében van eltemetve, ő pedig ma görögkatolikus napszámos.

A római katolikus Bakó-család a görögkatolikus egyháznak nagy erdőt és templomkertet ajándékozott, a református egyháznak nem adott semmit.

Pataki, Józsa, Kis, Deák, Váradi, Ro-

monczi, Balázs, Nagy, Konc, Török nevű görökatonikusok lakják Mezőújlakot és Septért. 1848-ban Domahidi György lelkészt a híveivel együtt átkeresztelte a görökatonikus lelkész.

Két magyar temető van tele Mezőújlakon. A temetők beszélnek a múltól. Amit Básta rémuralma és 48 meghagyott, majdnem megsemmisítette a bűnös könnyelműség.

1866. december 10-én Lőrinczy Miklós lett Mezőújlak és Septér református papja. 55 évet töltött itt nyomorúságban, küzdelemben, békétlenségben. Emlékiratában írja: A paplak 23 évig csaknem fedél nélkül volt. Csak akkor nem esett a házba, amikor nem volt eső. A falak annyira besüllyedtek, hogy az ajtón mindig lekukkanva járhattam be. A ház földjét évente mélyebbre ástam, hogy bár meghajolva tudjak benne járni. Az ablakai a föld színétől két arasznyira lesüllyedtek. A kutya az ablakon járt be hozzám.” – „Holtom után arra kérem utódomat, gondolja meg, mikor ide jön, tud-e ásni, kapálni, kaszálni, mint egy paraszt, és ha igen, úgy próbáljon, mert sok nélkülözés mellett holtig kínlódhatik. De mégis, ha tud kocsis lenni, az jobb, mint az ilyen papság.”

Megdöbbenve olvastam elődöm vergődéseit. Megláttam belőle, hogy miért olvadt el itt a magyarság. Hiányzott a hit. Foglalkozásnak és nem lelki szükségnek érezték a legszentebb munkát, az igehirdetést. El kellett pusztulni annak a nyájnak, amelyiknek, pásztorai rosszul fizetett béreseknél érezték

magukat. Elpusztult a gyülekezet, amelyik béresnek tartja a papját.

Híveim visszaemlékezéseiből, elbeszélésiből előttem áll Lőrincy Miklós. Évekig élt törvénytelen házasságban. Természetes, hogy a hívek egy része még ma is így él. Egyházi számadásait rendszeren mások készítették. Amikor ő próbálkozott meg vele, ilyen számvevői megjegyzések olvashatók a számadásán: SZ. 43/913. „Mezőújlak egyház jelen számadása éppen olyan silány, mint volt mindenkor. De miután ezen a földön jobbat ki nem állít – helyben hagyatik.”

1903. augusztus 26-án dr. Bartók püspök, Kenessey Béla egyházkerülő főjegyző és Nagy Károly generális direktor meglátogatták Mezőújlakot. A falu elején zöldágas diadalkapu várta őket. A vizsgálóbizottság alaposan leszidta a papot, a presbitereket és a híveket is, bizonyára volt elég ok reá. A feldühödött presbiterek otthagyták a gyűlést és lerontották a díszkaput. A vizsgálóbizottság ebéd nélkül távozott. Egy más alkalommal esperesi vizsgálat volt. A jegyzőkönyv megírásához az esperes tollat követelt. Lőrinczy Miklós nyugodtan utasította az esperest, hogy keresse meg a tollat, hiszen ő tette el ezelőtt 3 évvel, a múlt vizitációkor. Odaszúrta valamelyik gerenda mellé.

A papitelek körül kerítés soha nem volt. A szemben levő korcsmából az üdülni vágyó részegek az udvar gyepén heverésztek. A papi föld ekét ritkán látott. Elvadult, kökény-

bokros juhlegelő lett. A néphumor „Sínai hegy”-nek nevezi. Ilyen körülmények között nem csoda, ha Lőrinczy Miklós a huszadik működési évében örömmel kiált fel: „Boldog vagyok! Megértem az is, hogy már két pár csizmám van!” Megérte az is, hogy temploma összeomlott. Megérte azt is, hogy egyházközségében 11 család maradt.

Ennek az összeomlott gyülekezetnek lettem a lelkésze. Kilenc szórvány gondozását bízták reám. Beköltözésemmel nem fogadott senki. Az omladozó papilakás udvarát bürök és keserűlapu nőtte be. Egyetlen egy magyar sem jött ide, sem segíteni, sem csodálkozni. Kíváncsi románok jöttek és segítettek a bútorok behordásánál. Az ajtók nyitva voltak. Nem volt zárja egynek sem. Feleségem sírni kezdett, amikor ezt az elhagyatottságot látta. Papja lettem egy olyan egyházközségnek, amelyiknek egyetlen hívét sem ismerem. Hát vajon lakik-e ebben a faluban magyar? Ha laknak, miért nem jönnek ide, amikor a papjuk beköltözik?! Ilyen beiktatása nem volt még soha papnak.

IV. Béla a tatárjárás után nehezen szedte össze a megmaradt, elbujdosott, elvadult embereket. Hát nekem sikerülni fog-e összeszedni az elszórt csontokat?

Első utam a boltba vezetett. A zsidó itt is semleges nagyhatalom. Bemutatkoztam. Megkértem, hogy mondaná meg nekem, hol laknak a magyarok és hány magyar család van a faluban. Örvendett, hogy magyar szót hallott, és elősorolta híveimet. Hamar kész

volt velük. A kurátor tanyán lakik. A volt öreg pap özvegyasszony leánya szintén tanyán lakik gyermekeivel. A faluban Szilágyi, Ajtai, Bölönyi, Pálfi, Szabó családok élnek. Még otthon a családban is többet beszélek románul, mint magyarul.

Kimentem a kurátorhoz a tanyára. Schwob Adolf ne evangélikus gazda, a felesége katolikus. Meglepetve hallotta, hogy én vagyok a magyar pap. Őszintén megmondotta, hogy attól fél, hogy rövid ideig leszek papjuk. Megszököm én is, mint elődeim, akik az öreg tiszteletes úr után voltak. Elmondotta, hogy 40 év óta összedült a régi 800 éves templom. Az utolsó istentiszteletet a paplakás egyik szobájában tartották. Elődömmel sokat pereltek, ez volt az oka annak, hogy senki nem fogadott megérkezésemtől.

Meghívtam a kurátort a vasárnap tartandó istentiszteletre és felkerestem a többi híveimet. Mind megígérték, hogy vasárnap meglátogatnak. El is jöttek. Tele lett a lakásom velük. Megnyugtattam őket, hogy én nem fogok perlekedni velük. Póli néni, az öreg pap özvegyasszony leánya felvilágosításképpen figyelmeztetett: Tiszteletes Úr, mi mindnyájan rokonok vagyunk, ha egyet megbánt közülünk, mindnyájunkat megbántott. Megnyugtattam, hogy a pap nem azért van, hogy bántsa híveit, hanem azért, hogy szeretettel Istenhez vezesse őket.

A következő vasárnap hiába vártam a híveket. Nem jöttek. Harangozáskor az öreg

Pálfi Istvánt láttam, amint igyekezett az új, díszes görökatonikus templom felé. Utána kiáltottam: Pálfi bácsi! Nem az a mi templomunk. Az öreg restelkedve sompolygott vissza, és bejött hozzám. Csüggedten szóltam. Már beharangoztak. Miért nem ide igyekezett? Maga református ember. Itt a helye! Az öreg lesütött szemmel válaszolt. A többiek is oda mentek. Én is oda akartam menni, a templomba. Mi csak a *templomban* tudunk imádkozni. Nekünk nincs templomunk, 40 éve összedült. Ez a szoba, ahol a Tiszteletes Úr prédikál, nem templom. Nem lakik ebben az Isten. Pálfi bácsi! Az Isten a szívekben lakik. A kézzel csinált templom szent hely, de Isten nem a kövek Istene, hanem az emberi szívek Istene. Imádkozni lehet akárhol. Ha nekünk nincs templomunk, imádkozhatjuk az Istent ebben az imádságra rendelt szobában is. Menjen öreg és a másik istentisztelet után gyűjtse össze a reformátusokat ide. Gyűlést tartunk. Lassan gyülekeztek. Szemrehányást tettem nekik, és kértem őket, hogy máskor ide jöjjenek. Konokul védekeztek. Jönnénk mi, ha templomunk volna – de nincs templomunk.

Úgy éreztem, mintha ingovány szélén járnék. Hogy tartsam meg ezeket a veszendő lelkeket? Éreztem a tömjénfüst fojtó leheletét, a mélységeket áthidaló, gyertyafényben ragyogó sápadt szentek ölelését. És láttam az Istenkereső véreim vergődését a zászlódíszes, szentképes oltárok

előtt. Hogy vezessem a szentképektől az Istenhez őket?

Prófétai hittel kiáltottam feléjük: lesz templomunk, ahol imádkozunk Istenhez!

Egy bátortalan, hitetlen hang felelte: kevesen vagyunk ahhoz, hogy templomot építsünk. Elegen vagyunk! Kiáltottam. A kő itt van a beomlott templomban. Az asztalosmunkát adom én. Hát maguk mit adnak? Hitetlenül tekintettek reám. Gondolták, ígérhetünk akármit, úgysem lesz belőle semmi. De már a lélek megragadta őket, és hét család megajánlott 35 ezer leut a templomépítésre! És ki is fizették ezt néhány év alatt!

A templomrom mellett, a Domahidi György sírjánál állottam. Durván faragott, írás nélküli fejfája volt. Domahidi György 1828-tól 1866-ig volt Mezőújlak református papja. Ez alatt az idő alatt pusztul el itt az egyház. Domahidi György unokái görök katolikusok lettek. A pusztulás hűvös szele csapott arcomba. Mi lesz az én unokámból? Lopva letöröltem a legördülő könnyecsepp helyét. Belenéztem a hanyatló napba, és imádságos szívvel sóhajtottam: életet akarok a romok felett.

Felépült a mezőújlaki templom. Csak a jó Isten tudja, hány álmatlan éjszakámba került. Mennyit koldultam, mennyit dolgoztam. Most, utólagosan csodálkozom rajta, hogy hogy is mertem nekikezdeni. E kicsi templom árnyékában húzódik meg pusztuló népünk. Innét kezdtem a meg a szórványok gondozását.

Minden negyedik vasárnapot a szórványokban töltöm. Amikor délelőtt az anyaegyházközségben van szolgálatom, aznap délután Septér leányegyházközségben tartok istentiszteletet. Szórványgondozó napokon 40-50 km. utat teszek meg. Szórványaim között Nagycégen találtam a legtöbb reformátust: 70 lélek. Uradalmi béresek voltak, akik a földreformmal néhány hold földet kaptak – most nyomorgó gazdák.

A kurátor házában tartjuk az istentiszteleteket. Vallásos, ragaszkodó hívek, akik a szétszórtságban egymásra találtak. Minden negyedik vasárnap nagy ünnep nekik; örömmel várnak. Sajnos, csak irtózatossággal tudom megközelíteni ezt a szórványt. Mezőújlaktól nyugatra emelkedik a Kurmatúra nevű magas hágó. Ezen keresztül lehet Nagycégre jutni. Csúfabb, irtózatosabb utat nem ismerek. Szédítőn meredek, szürkepalás omláson vágják be ezt az utat. Meredek ívben csúszik lefelé. Az út felett vízmosás, kopasz agyagos pala. Néhány kökénygyökér próbálkozik, de nem tud állandóan megkapaszkodni, mert a legelső eső kimossa.

Még az árvalányhaj is irtózik ettől a kopárságtól, és tüntetően távol marad a többi dombon. Az út alatt tovább omlik a part. Ami sárt az eső felülről lemos, azt az útszélére lökik. A Kurmatúra alatt kör alakú agyagdombok emelkednek. A kerek dombokon túl, több ezer holdas legelő kezdődik.

Csomós, zsombékos füvek nőnek itt, mint a turkesztáni szeppeken. Valódi ázsiai hangulat. Csak a kirgiz pásztor helyett pakulár tilinkózik. Domboldalba vájt gödör a lakása. Gyeptéglából van az ágya kirakva. Az ágyneműje szalmaronszalék. Csattogó fogú kutyái körbefognak, kipróbálják ügyességedet és bátorságodat. Amire kiérkeztem a nagycégi tetőre, csepegett az izzadság rólam.

Hazafelé jövet a Kurmatúra alatt a kimerültségtől leroskadtam. Az éhség is gyötörni kezdett. A hamvasodni kezdő kökény nem csillapította éhségemet. Egyórai pihenés után még mindig szédülő fejjel nekivágtam a meredek útnak. Többszöri pihenő után érkeztem haza.

Olvastam egy amerikai magyar lelkészről, aki repülőgépen járja be a nagy távolságra fekvő szórványait. Csodálattal írtak róla, ünnepelték. Nagyobb fáradtság Mezőújlak szórványait felkeresni.

Elpusztulnak szórványnak, mert azok gondozására nem áldozunk semmit. Rongyos nyomorgó mezőségi lelkészeink nagy része azért nem látogathatja nagyszámú szórványát, mert gyalog nem tud 15–50 km. utat megtenni, szekérre nincs pénze. A szórványokon lakók pedig útiköltséget nem akarnak és rendesen nem is tudnak fizetni.

A szórványgondozó lelkész csak akkor tud eredményt elérni, ha mindenképpen különb, mint a szórványán lakó más egyházhoz tartozó kollégája. A helyben lakó lelkész min-

den nap hatással van a szórványokban lakó híveinkre. Mi 4-5 hétben csak egyszer találkozunk velük. Ennek a rövid, 2-3 órás találkozásnak annyi lelkerőt kell kisugározni, hogy legyen elég ellenállása annak a léleknek a helybeli kísértésekkel szemben.

Meg kell értetni a szórvány híveivel, hogy a vegyes házasság elpusztítja őket. Éreztetni kell velük, hogy Istennek legnagyobb ajándéka, hogy reformátusnak születtek. Sohasem szabad kérni tőlük. Ha kepehátralékért perbe fogják a szórvány híveit, azután hiába jön a lelkész, nem tudja többet összeszedni őket. Amit adnak szívük szerint, az a lelkészé. A szórvány sohasem jövedelem, az mindég anyagi ráfizetés, még akkor is, ha az önként vállalt képét megfizetik, hiszen a szórványok között a legritkább eset, hogy a fuvardíj megtérüljön a jövedelemből.

Nagy kísértés a templom. A zászlódíszes, oltáros templomok felszívják gyengébb híveinket. Ez ellen csak komoly konfirmációi előkészítéssel segíthetünk. Ez a legnehezebb feladat. A legtöbb szórványon sohasem volt református iskola. A legtöbbben nem tudnak írni, olvasni. Hogy tanítsad a Kátét, amikor 4 hétben csak egyszer látod hívedet?

Én úgy oldottam meg ezt a legnehezebb dolgot, hogy a konfirmálni akarók kétheti tanulásra átköltöztek az anyaegyházközségbe vendégnek, és itt nem napi 1 órát, hanem amennyit kibírnak, foglalkozom velük.

Nem vádolni akarok, de mint szomorú tényt említtem meg, hogy pusztulásunk egyik fő oka a római katolikus egyház azon tanítása, hogy bűn a református istentiszteletet meghallgatni. A katolikusok járjanak a görögkatolikus templomba, mert az a testvéregyház temploma. Kereszteljék őket, temessék őket a görögkatolikus lelkészek. Így volt és így van ez ma is. A római katolikus lelkészek, ha ritkán körutat tesznek, a görögkatolikus templomban gyűjtik össze híveiket.

Lovat vettem, hogy szórványaimat könnyebben látogathassam. Hol a ló visz engem a szekérral, hol én vezetem a lovat a szekérral. Így haladunk a Kurmatúrán keresztül Cég felé. Mégiscsak könnyebb az amerikai kollegámnak, az repülőgépen jár.

Szibériai köszvényel telített lábam nem bírja a nagy gyaloglásokat, ezért vettem a lovat. De mi lesz akkor, ha a ló eldöglik? Reménységem sincs arra, hogy másikat vehessek, hiszen a nyomorúság sokszor el akarja adatni ezt is. Elgondolni is megdöbbenő, hogy szórványaimon lakó 92 család lelki gondozása egy gebe életéhez van kötve. Ha megdöglik a lovam, nincs szórványgondozás.

De ennél is van nagyobb veszedelem. A papi lakás lakhatatlan. Fala kidőlt. Fedele behorpadt. Ablakai elkorhadtak. Híveinket a konverziós pókháló szála tartja csak az összeomlástól. Rovatal képtelenség. Rémít a hatalmas adóhátralék. Két év óta a kongruámból levont rovatokat az egyházközség nem

fizette vissza, mert nincs reá fedezet és nem is lesz. Havonta 3-400 leu a kongruám, amit kézhez kapok. A kanonika-föld a vetőmagot is gondolkozva adja vissza.

Úgy érzem magam, mint az ellenségtől körülfogott tábori őrs. A telefonon dörög felém a parancs: „Utolsó emberig kitartani!” Sokszor felvetem a kérdést. Van-e célja e küzdelemnek? Egyedül megmenthetek-e 92 családot? Úgy rémlik, hogy még magamat, családomat sem tudom megmenteni. Jön felém lomha léptekkel az utcán Domahidi György unokája, mint a kikerülhetetlennek látszó végzet. Gyermekeket tanítja Szentgericzei Nagy Zsigmond dédunokája, Naghiu Nicolai. Tábor jár körülöttem a múlt és a jövő. Irtózom a jövőtől. Elődeim sorsára jutok. Ők is küzdöttek bizonyára, de kimerültek, és lecsúsztak. Én is sóhajtok éjszakákon: „Elég, Uram! Nem bírom tovább. Vedd magadhoz az én lelkemet.” Néha úgy rémlik, mintha hallanám Isten üzenetét: „Elég neked az én kegyelmem!” És újra kezdem a reménytelen harcot.

Az apostol tanácsolja: egymás terhét hordozzátok. Megdöbbenve tapasztalom, hogy ez csak tanács, de nem valóság. Legyen a szórványgondozás mindnyájunknak a terhe. A szórványgondozó egyházközségek ma átmenetei nyomortanyák. Aki teheti, az menekül az ilyenekről. Ha nem tud menekülni, küzd egy darabig, aztán tágít a lelkiismeretén, lecsúszik, mint elődeim, és összeomlik utánuk

minden. Ha meg akarjuk menteni szórványainkat – pedig meg kell menteni, mert itt vérzünk el –, a legjobb, a leglelkesebb fiatal lelkészeinket kell elhelyezni ezekre a végekre. De ez ne legyen büntetés. Ezeket a misszionáriusokat mentesíteni kell a gondoktól, legalább annyiban, hogy gyermekeiket taníttassuk és útiköltségeiket megtérítsük.

Meg kell alakítani a szórványmissziót. Ide lelkes, önfeláldozó emberek kellene és áldozatos szívű hívek. Ha nem segítünk szórványgondozó testvéreinken, akkor munkájuk jutalma a nyomorúság és a pusztulás lesz. Ha csak tizedannyi imádság és tizedannyi morzsa hullana szórványainkért, mint idegen célokért, nem veszítenők el szórványainkat!

Szórványaink megtartása nem lehet tovább is néhány ember magánügye. Az a néhány szórványgondozó, aki komolyan veszi feladatát, segítség nélkül a terhet nem bírja tovább.

Egymás terhét hordozzátok!

Mezőújlak, 1934. augusztus 26.